

בניית סוכה בחצר בית משותף

בסוכה דף כ"ז ע"ב ישנה מחלוקת ר' אליעזר ורבנן בסוכה שאולה האם יוצאים בה או לא. ואמרת הגמ' שטעמם של רבנן: "כל האזרח בישראל ישבו בסוכת" (כתיב חסר) - מלמד שכל ישראל יכולים לשבת בסוכה אחת. ואז הגמ' שואלת מה רבנן יעשו עם הפסוק "סוכות תעשה לך" שמשמע לכל אחד סוכה שלו? עונה הגמ' למעוטי גזולה, אבל סוכה שאולה כשרה. ממשיכה הגמ' ושואלת, מה יעשה ר"א עם הפסוק "כל האזרח בישראל ישבו בסוכת"? עונה הגמ' שר"א לומד מזה שגר שנתגייר וקטן שהגדיל באמצע החג חייבים בסוכה. ואז הגמ' שואלת מהיכן רבנן ילמדו את הדין של גר שנתגייר וקטן שהגדיל בתוך החג? עונה הגמ' שמכיון שרבנן סוברים שמותר לבנות סוכה בחולו של מועד, אין הם צריכים פסוק לדבר זה.

ובדף ל"א ע"א: "ת"ר סוכה גזולה והמסך ברשות הרבים ר"א פוסל וחכמים מכשירין". ואומר רב נחמן שהמחלוקת היא במקרה שראובן בנה סוכה בקרקע שלו, ובא שמעון וסילק את ראובן מסוכתו. לר' אליעזר אם נאמר שקרקע נגזלת או הסוכה גזולה ופסולה, ואם נאמר קרקע אינה נגזלת או הסוכה שאולה, וגם היא פסולה לדעתו, שהרי הוא פוסל מ"לך" גזולה ושאולה. לעומת זאת רבנן סוברים קרקע אינה נגזלת, ואז רק סוכה שאולה, והם הרי מכשירים סוכה שאולה.

מכיון שההלכה כחכמים שסוכה שאולה כשרה, וכן סוכה גזולה בכמה אופנים, נדון רק לדעת חכמים.

הבעיה שנדון בה היא: האם מותר לבנות סוכה בחצר בית משותף -

א. עם קבלת רשות משאר הדיירים.

ב. במקרה והדיירים אסרו על פלוני לבנות.

ג. ללא שאלת הדיירים.

א. בניית סוכה בחצר בית משותף ברשות הדיירים.

הבעיות הנוגעות למקרה זה: סוכה שאולה וסוכת שותפין. לשון השר"ע (תרל"ז): "יוצאים בסוכה שאולה וכן בסוכת שותפין". בגמ' הב"ל "מלמד שכל ישראל ראויים לישוב בסוכה אחת" מפרש רש"י שהלימוד הוא מזה שאם כל העם ישבו בסוכה אחת הרי אין לאף אחד שווה פרוטה בסוכה, אלא מכיון שסוכה שאולה כשרה יש לכל אחד סוכה שלימה. על השאלה מנין שצריך שווה פרוטה בסוכה עונה הרב זוין (המועדים בהלכה) שבסוכה יש צורך בקנין, ולומדים זאת מ"חג הסוכות תעשה לך", ומכיון שצריך קנין צריך שיהיה לאדם דבר השווה פרוטה בסוכה, וכתב עוד- שם בשם האחרונים שהדברים אמורים רק כאשר בעלות האדם מצומצמת לחלק מהחפץ, אבל כאשר אדם קונה חפץ שלם, כגון ערבה, אע"פ שאין בחפץ ערך של שווה פרוטה זה יקרא קנין. היחס בין סוכה שאולה לסבת השותפים: מכיון שסוכה שאולה כשרה כ"ש שסוכת שותפים כשרה, שהרי בסוכה שאולה אין לאדם שום חלק בזה, אלא כל הסוכה מושאלת, לעומת זאת בסוכת השותפין יש לאדם חלק מסוים בסוכה והשאר שאל.

כיון שסוכה שאולה וכן סוכת שותפין כשרה, ואין חילוק בין השאלת הקרקע להשאלת הדפנות - מובן שבסוכה הנמצאת בחצר משותפת לו ולאחרים, כאשר האדם מקבל רשות משכניו לבנות שם סוכה, הסוכה תהיה כשרה.

ב. בנית סוכה בתצר משותפת על אף אי הסכמתם של הדיירים.
השאלה הנוגעת למקרה זה: סוכה גזולה. סוכה גזולה פסולה, כמבואר בגמ'
הנ"ל, וכן פסק השו"ע (תרל"ז).

כיצד מבחינה טכנית קיימת סוכה גזולה?

א. אדם הגוזל סוכה הנמצאת בראש העגלה או בראש הספינה.
ב. אדם הבונה סוכה בקרקעו של חברו שלא מדעתו, ובא בעל הקרקע וגוזל את
את הסוכה ממנו.

לדעת רש"י רק במקרים הנ"ל יחולו הדינים של סוכה גזולה ומקרים אחרים לא
יכולים להיות, כגון: ראובן בנה סוכה בחצרו ובא שמעון וסילק את ראובן וגזל את
הסוכה, ולכאורה הסוכה גזולה וצריכה להיות פסולה, אך באמת מכיון שקרקע אינה
נגזלת הסוכה לא תיקרא גזולה, ותהיה כשרה. דוגמא נוספת: ראובן גזל עצים משמעון
וסיבך בהן, לכאורה שוב הסוכה גזולה וצריכה להיות פסולה, אך מכיון שיש "תקנת
השבים" ("תקנת השבים" – חכמים תיקנו שכאשר אדם גזל מחברו קורה והשתמש
בה לבנית בית, ואחר כך הוא רוצה לחזור בתשובה ולהחזיר את הגזילה, הדין הוא
שמספיק שיחזיר את דמי הקורה ואינו צריך לפרק את הבית ולהחזיר את הקורה,
וחכמים תקנו זאת כדי שבני אדם יחזרו בתשובה ולא ייתרעו), וכן יש במקרה הנ"ל
שינוי מעשה ושינוי השם – הסוכה לא תיקרא סוכה גזולה, ותהיה כשרה: לדעת בעל
העטור במקרה שאדם גזל עצים וסיבך בהם ואינו מוכן לשלם את דמיהן תהיה הסוכה
גזולה מפני שכל זמן שהוא לא מוכן לשלם הסכך בחזקת הנגזל ואז הסוכה פסולה,
[אמנם רש"י סוכר שאף אם הגזלן לא מוכן לשלם – הסוכה לא תיקרא גזולה, שהרי יש
באפשרותו לשלם מפני תקנת השבים].

לעומת זאת סוכה ע"ג ספינה או בראש העגלה שנגזלה תיקרא סוכה גזולה,
מפני שהטעם של קרקע אינה נגזלת במקרה זה לא שייך, מפני שהסוכה על הספינה
ולא על הקרקע. וכן במקרה הזה לא שייכת תקנת השבים, מפני שתקנת השבים היא
דוקא כאשר האדם עשה איזה מאמץ עם החפץ שגזל ויצטרך ע"י ההשבה להרוס מה
שעשה, אבל פה הגזלן לא עשה כלום, שהרי גזל סוכה שלימה. ובמקרה ב' הנ"ל
לסוכה גזולה, אין לנו בעית קרקע אינה נגזלת, שהרי הקרקע של הגזלן, וכן אין לנו
בעית תקנת השבים מפני שגזל סוכה שלמה (כנ"ל).

ויש להוסיף כי לדעת התוס' (ל"א ע"א ד"ה אבל) אדם שגזל עצים וסיבך בהם
תהיה הסוכה גזולה, מפני שתקנת השבים היא רק מדרבנן ולכן זה לא יבטל לנו פסול
דאורייתא, ושינוי השם ושינוי מעשה אין כאן, כי זהו שינוי החזון לברייתא. ולכן
הסוכה נחשבת גזולה.

לפי הנ"ל יוצא, שכאשר אדם בונה סוכה בתצר בית משותף על אף אי רשותם של
שאר הדיירים – הסוכה תהיה כשרה לדברי הכל, מפני שקרקע אינה נגזלת. מובן
שמכל מקום הדבר אסור לכתחילה, כי גם שאילה ושינוי הבעלים אסורה.

ג. בנית סוכה בתצר בית משותף ללא בקשת רשות.

הבעיות הנוגעות למקרה זה:

א. הבעיות הנ"ל.

ב. האם יש בזה איסור לכתחילה.

ערוך השולחן כותב כי אדם הבונה סוכה בתצר חברו ללא רשותו, אם הוא יודע שחברו
אינו מקפיד עליו – מותר לבנות אפילו לכתחילה, מפני שאדם מעונין שיעשו מצוה

בממונו, אבל אם חבירו עלול להקפיד עליו - אז לכתחילה אסור אבל בדיעבד כשר.
וכב עוד שמוטר לבקש רשות מאשתו, מפני שדעתו כדעתה. אבל לא מבנו או בתו, אלא
בשעת הדחק.

לסיכום: אדם הבונה סוכה בחצר משותפת וחברו איננו מסכים - הסוכה תהיה
כשרה בדיעבד, וכ"ש אם הוא לא שאל את חברו, וכ"ש אם חברו מסכים, מפני שסוכה
שאולה וסוכת השותפין כשרות, וקרקע אינה נגזלת.

ברכת פסח שמח וכשר
לכל תלמידי הישיבה בצבא
ולכל ידידי הישיבה
באשר הם שם